

Ministerie van Defensie

8
Exnr.: 1/21

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

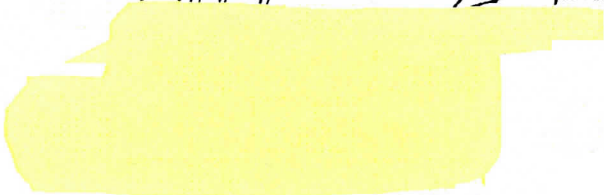
- Aan: Zie verzendlijst

Telefoon 070 - 318 81 88
Telefax 070 - 318 79 51
Telex KYDER/BIV NL 33763

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
			DIS/91/153/5464
Onderwerp			14 november 1991
CVIN-bijdrage			

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 21 november 1991.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst,
voor Beze
het wvd/Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Bijlagen Bezoekadres
één Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer

070- 318 67 36

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/91/153/5464 d.d. 14 november 1991.

Aan:

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. [REDACTED]	2
Hoofd IDB	3
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. [REDACTED]	5
Plv. Hoofd MID/KM	6
Plv. Hoofd MID/KL	7
Plv. Hoofd MID/KLu	8

Intern:

H/MID	9
HSI/MID	10
HMA/MID	11
HPEA/MID	12
Bureau MA	13 t/m 16
Bureau PEA	17 t/m 20
MID-Archief	21

[REDACTED]

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGENDIENST D.D. 21 november 1991

A. MILITAIRE POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Sovjet Unie

(C) Verspreiding nucleair technologische kennis

Volgens een voormalige KGB-functionaris bestaat het gevaar dat de desintegratie van het militair-industriële complex in de Sovjet Unie en de dreigende werkloosheid van onder meer ook nucleaire specialisten ertoe kunnen leiden, dat deze specialisten lucratieve betrekkingen aanvaarden in het Midden Oosten. Naar verluidt zouden vele wetenschappers reeds financieel aantrekkelijke aanbiedingen hebben aanvaard om in Irak, Egypte, Syrië en Israël te komen werken. Naar zijn zeggen kunnen de nog steeds voor bepaalde groepen nucleaire experts geldende, strikte reisbeperkingen minder krachtig worden gehandhaafd nu het veiligheidsapparaat, met inbegrip van de KGB zelf, steeds meer uiteenvalt. Naar verluidt zouden reeds enige nucleaire specialisten de Sovjet Unie (illegaal) hebben verlaten.

Hoewel nog niet bevestigd, is het gevaar waarop deze melding duidt alleszins denkbaar. Zo wordt de militaire industrie in de Sovjet Unie inderdaad geconfronteerd met verlies van hoog gekwalificeerd personeel dat in de groeiende coöperatieve (en particuliere) sector van de economie betrekkingen aanvaardt. Aangenomen mag worden dat de mogelijkheden op dit punt voor zeer gespecialiseerd wetenschappelijk personeel, zoals nucleaire specialisten, in de Sovjet Unie zelf veel beperkter zijn waardoor buitenlandse aanbiedingen aantrekkelijk worden. In het licht van de te verwachten verdere bezuinigingen in de militair-industriële sector zal dit in de komende jaren steeds meer het geval zijn. Overigens valt niet uit te sluiten dat de voormalige KGB-functionaris met zijn mededeling ook het bestaansrecht van het veiligheidsapparaat in zijn traditionele vorm en samenstelling nog eens heeft willen onderstrepen.

B. MILITAIRE AKTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1.(C) LANDSTRIJDKRACHTEN

Algemeen

Bij de Sovjet landstrijdkrachten in Oost-Europa was onverminderd sprake van een routinematige oefen- en opleidingsactiviteit. De oefenende eenheden waren veelal betrokken bij oefeningen ter afsluiting van de halfjaarlijkse opleidingscyclus.

(G) Terugtrekking Sovjet troepen uit Oost-Europa

- a. De terugtrekking van Sovjet landstrijdkrachten in Duitsland, behorende tot de WGF, verloopt in zijn algemeenheid naar verwachting en ligt zelfs voor op het schema zoals aan de Duitse autoriteiten is overhandigd.

Tussen jan '91 en okt '91 hebben de hieronder gemelde terugtrekkingsactiviteiten plaatsgevonden.

	Sterkte per 1/91	gepland voor terugtr. in '91	tot 10/91 uitgevoerd	perc. van voorgenomen terugtr.	nog aan- wezig
Pers.	302.000	*	75.000		227.000
Tanks	4.251	1.041	1.539	148%	2.712
APC/AIPV	8.056	2.902	2.972	102%	5.084
Art. (van- af 100)	3.486	1.084	986	91%	2.500

* Voor de (WGF) landstrijdkrachten afzonderlijk zijn geen personeelscijfers bekendgemaakt. In totaal (Laskn, Luskn etc.) zouden 1991 98.830 man worden teruggetrokken.

Van de vier WGF-divisies die in 1991 naar de SU zouden terugkeren zijn 207 Mechdiv, 27 GdMechdiv en 39 Gde Mechdiv inmiddels vertrokken. Van 35 Mechdiv zullen de laatste elementen, gedurende de nog resterende maanden naar de SU terugkeren.

Van de 5 divisies, waarvan de terugtrekking in 1992 zou plaatsvinden, zijn/worden reeds elementen naar de SU teruggezonden.

Ook van andere eenheden (op alle niveaus) is reeds materieel naar de SU teruggezonden.

Van de totale munitievoorraad van de WGF zou reeds ong. 40% (ca 250.000 ton) naar de SU zijn overgebracht.

Tot eind september j.l. zijn 217 objecten/installaties (onroerend goed) overgedragen. Zonder uitzondering zouden alle objecten in slechte tot zeer slechte staat verkeren.

- b. Met Polen is inmiddels overeengekomen vóór 15 november 1992 het grootste deel van de nu nog aanwezige ca 45.000 militairen terug te trekken. Begin 1993 zullen nog hooguit 6000 militairen aanwezig zijn. In het laatste kwartaal van 1993 moet dit aantal tot ca 2.000 zijn teruggebracht. De laatste Sovjet militairen zullen Polen verlaten zodra de laatste troepen uit Duitsland zijn vertrokken.

(G) Terugtrekking Sovjet troepen uit de Baltische Staten.

Zoals bekend zullen, i.v.m. het inmiddels zelfstandig zijn van de Baltische staten, de aldaar verblijvende Sovjettroepen in de komende jaren worden teruggetrokken. Met Estland is inmiddels een principe-akkoord gesloten dat voorziet in een volledige terugtrekking binnen twaalf maanden. Het daadwerkelijke terugtrekkingsschema zal worden vastgelegd in een nog te ondertekenen verdrag. Dezerzijds wordt ervan uitgegaan dat de volledige terugtrekking vóór eind 1992 zal zijn gerealiseerd. Met Letland is recent een soortgelijk akkoord gesloten. In een gezamenlijke eis hebben de drie Baltische staten onlangs de terugtrekking van alle Sovjettroepen uit hun hoofdsteden vóór 1 december 1991 en een zo snel mogelijke terugtrekking van de resterende Sovjet troepen geeist. Met Litouwen ligt deze zaak vooralsnog problematischer, De Sovjet Unie en Litouwen lijken het voorlopig nog niet eens over de terugtrekking van de aldaar verblijvende Sovjettroepen van het

Ministerie van Binnenlandse zaken. In een voorlopige overeenkomst is de terugkeer van deze troepen vanaf maart 1992 voorzien. Litouwen wil dat e.e.a. binnen twee jaar (vóór maart 1994) wordt gerealiseerd. De Sovjet Unie echter, wenst hiervoor tot 1997 de tijd te nemen. Ook m.b.t. de terugkeer van de reguliere Sovjet legereenheden is nog geen overeenstemming bereikt. Zoals eerder aangegeven wenst Litouwen een zo snel mogelijke terugtrekking terwijl de Sovjet-Unie "slechts" bereid lijkt dit pas tegen eind 1994 te realiseren.

2.(G) LUCHTSTRIJDKRACHTEN

Algemeen

De vlieg- en oefenactiviteiten van de Oosteuropese- en Sovjet luchtstrijdkrachten (LSK) in de Forward Area (FA) en van de Sovjet LSK in de drie westelijke militaire districten vertoonden geen opzienbarende bijzonderheden.

(G) Verwijdering nucleaire wapens bij Baltische SA-5 complexen

Naar onlangs bekend werd zijn waarschijnlijk eind 1990, begin 1991 de nucleaire wapens verwijderd bij de Sovjet SA-5 complexen in de Baltische staten. In totaal bevinden zich negen Sovjet SA-5 complexen in de Baltische staten waarvan er vijf waren uitgerust met nucleaire wapens. De negen SA-5 complexen zijn nog wel operationeel en volledig bemand. Het ondersteunend materieel t.b.v. de inzet van nucleaire wapens is momenteel geconcentreerd op een drietal SA-5 complexen en zou eventueel in crisistijden weer gebruikt kunnen worden. De nucleaire wapens bij de SA-2 sites in de Baltische staten werden waarschijnlijk reeds in een eerder stadium verwijderd.

3.(G) ZEESTRIJDKRACHTEN

Algemeen

De afgelopen periode vertoonde de Sovjet marine een laag activiteitsniveau. Oefenactiviteiten vonden voornamelijk in de eigen vlootgebieden plaats en waren kleinschalig en routinematig van karakter. Ook buiten de eigen vlootgebieden weken de scheepsbewegingen nauwelijks af van het gebruikelijke beeld voor de maand oktober.

Strategische presentie.

Met vier strategische onderzeeboten in de Groenland Zee en drie in de Stille Oceaan/Bering Zee wijkt dit beeld niet af van de norm.

Met vier strategische onderzeeboten in de Groenland Zee en drie in de Stille Oceaan/Bering Zee wijkt dit beeld niet af van de norm.

(G) Wapentechnische ontwikkelingen Sovjet marine

Ondanks de algemene malaise in de (voormalige) Sovjet Unie zijn er geen expliciete tekenen die er op wijzen dat de wapentechnische ontwikkelingen voor en wapentechnische beproevingen door de Sovjet-marine afnemen dan wel zouden zijn stopgezet.

Ter staving enkele recent waargenomen "wapenfeiten":

- SS-N-21/SAMPSON SLCM beproevingen op 1 en 2 november 1991;

- Lancering van zes SA-N-11 missiles, zijnde de eerste operationele beproevingen (in een realistisch scenario) van het CADS-1 "mixed (gun-missiles) close-in weapons system", op 30 oktober 1991;
- De test-lancering van een nieuw, op de SS-N-19 gelijkend, missile (wapen heeft de voorlopige designator NE-6 gekregen) op 4 november 1991;
- Op 28 oktober 1991 kon visueel worden geconfirmeerd dat de Sovjets de intentie hebben om, op recentelijk geconverteerde KRIVAK-I combattanten, het SS-NX-25 anti-ship missile (hoogst waarschijnlijk uitgerust met een "dual-seekerhead") te plaatsen;
- De bouwactiviteiten aan "lanceeropstelling D" te Nenoksa zijn recentelijk voltooid, indicierend dat de testfase voor de "SS-N-20 Follow On (nieuwe SLBM voor de TYPHOON-klasse SSBN's) kan aanvangen.

(G) Ontwikkelingen in Sovjet marine bouwprogramma's

Algemeen

Sovjet marine bouwprogramma's worden niet meer uitsluitend bepaald door requirements en wapentechnologische ontwikkelingen. Een groot aantal onvoorspelbare factoren bepaalt thans mede de ontwikkelingen in marinebouwprogramma's. Deze variëren van de voortgang van het democratiseringsproces tot de overlevingskansen van de Sovjet Unie.

De Sovjet marinescheepsbouw, welke traditioneel tot de beschermde industrieën behoorde, wordt thans gedwongen om economisch verantwoord te produceren. Dit heeft tot gevolg dat een aantal werven de militaire produktie zal staken of dit al heeft gedaan. Vijf werven zijn inmiddels gestopt met militaire produktie; het betreft hier drie werven in Sint Petersburg, één werf in Kerch en één werf in Gorkiy.

De vertraging in de lopende bouwprogramma's wordt in eerste instantie veroorzaakt door onvoldoende coördinatie in de toelevering van componenten en onderdelen. Tot april '91 waren de leveranties nog volgens schema, thans is alles onoverzichtelijk geworden. Ook de non-participatie van de Oekraïne in het economisch verdrag van de Sovjet Unie kan van grote invloed zijn op de bouwprogramma's, met name in Nikolayev en Kerch.

B. Produktie-overzicht van 1990 en 1991

	<u>Designator:</u>	<u>Klasse:</u>	<u>Aantal:</u>
1990:	SSBN	DELTA IV	1 (Strategische onderzeeboot)
	SSGN	OSCAR II	2 (geleide wapen aanvalsonderzeeboot)
	SSN	AKULA	2 (aanvalsonderzeeboot-Nucl.voortgestuwd)
	SSN	SIERRA II	1 (" ")
	SSN	VICTOR III	1 (" ")
	SSK	KILO	4 (aanvalsonderzeeboot-Conv-voortgestuwd)
	SSC	LOSOS	1 (kust-onderzeeboot)
	DDHM	SOVREMENNY	2 (Geleide wapen destroyer)
	FFH	NEUSTRASHIMYY	1 (Fregat)
	FFH	KRIVAK III	1 (Fregat)
	FS	GRISHA V	5 (Fregat)

Totaal 1991: 4(+2) grote oppervlakteschepen en 5(+2)

	<u>Designator:</u>	<u>Klasse:</u>	<u>Aantal:</u>
1991	SSGN	OSCAR II	1
	SSN	VIKTOR III	(1)
	SSK	KILO	3 (+1)
	SSA	PALTUS	1 (experimentele onderzeeboot/ Moederonderzeeboot)
	DDHM	SOVREMENNY	1 (+1)
	DDHM	UDALOY	1 (geleide wapen destroyer)
	FS	GRISHA V	2 (+1)

Totaal 1991: 4(+2) grote oppervlakteschepen en 5(+2) onderzeeboten

N.B. De tussen haakjes vermelde eenheden zullen naar verwachting voor eind '91 aanvangen met proefvaren of te water worden gelaten.

(G) JOEGOSLAVISCHE MARINE AKTIVITEITEN

De activiteiten van de Joegoslavische marine richtten zich de afgelopen periode voornamelijk op het bewaken van de scheepvaartroutes waarlangs de evacuatie van militair materieel en personeel vanuit Slovenië verliep. T.b.v. dit transport werden naast koopvaardij schepen ook marine-eenheden ingezet. De geheel centraal/zuidelijke sector, van Split tot de haven van Bar, staat onder controle van de Joegoslavische marine.

Op 24 oktober waren drie landingsvaartuigen en tenminste vijf andere combattanten betrokken bij de verovering van de plaats Kupari (ten zuid-oosten van Dubrovnik) door het federale leger.

De blokkade van Dubrovnik door de Joegoslavische marine wordt gecontinueerd, waarbij tevens beschietingen op de stad worden uitgevoerd. Op 30 oktober werd een scheepskonvooi tegengehouden dat op weg was naar Dubrovnik. Aan boord van het grootste schip, de "Slavija", bevonden zich naast driehonderd vluchtelingen die naar Dubrovnik terug wilden, de president van het staatspresidium, Mesic en de Kroatische premier, Greguric. Een poging om het konvooi naar de marinehaven Zelenika (Montenegro) te leiden werd door onderhandelingen verhinderd. Nadat de schepen op zee waren doorzocht op wapens, werd alsnog toestemming verleend Dubrovnik binnen te lopen. Het konvooi bracht hiermee tevens voedingsmiddelen en andere hulpgoederen naar het reeds meer dan een maand belegerde Dubrovnik.

(G) VOORUITZICHTEN

Door de economische teruggang worden de scheepswerven gedwongen maatregelen te nemen om de afnemende orders te compenseren. Daardoor zullen marine bouwprogramma's in de nabije toekomst uit minder klassen schepen en onderzeeboten verspreid over minder marine scheepswerven bestaan.